

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI POREBA

2. Czas powstania

XIII w.

3. Miejscowość

POREBA

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **KŁODZKI**

gmina: **BYSTRZYCA KŁODZKA**

6. Współrzędne geograficzne

50° 13' 53.835" N 16° 35' 24.894" E

7. Użytkowanie obecne

MIESZKALNE

ROLNICZE

8. Stan zachowania

3

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: Lichtenwalde, Lichtenwalde, Lichtenvelde, Lytwinwalde, Lychinwalde, Lychenwalde, Lichtenwald

HISTORIA: Poręba wzmiankowana po raz pierwszy w 1360 r., rok później wymieniono już kościół we wsi, także przypuszcza się, że osada powstała wcześniej, tj. przed połową XIII w. W 1571 r. znajdowały się tutaj sędziostwo, tartak i 2 młyny olejowe. Wieś została poważnie zniszczona w trakcie wojny trzydziestoletniej, jednak szybko została ponownie zasiedlona – pod koniec XVII w. wymieniana się tu 44 gospodarstwa zagrodnicze. Około 1789 r. osada była podzielona na dwie części – większa część wsi obejmowała szkołę i kościół, druga wolne dobra sędziowskie. Do XIX w. Poręba miała charakter rolniczo rzemieślniczy wśród których dominowali tkacze bawełny i wełny. Dla turystów odwiedzających osadę wybudowano 5 gospód, a silniejszemu rozwojowi turystyki we wsi sprzyjała budowa w 1938 r. Autostrady Sudeckiej. Po 1945 r. wieś szybko została ponownie zasiedlona utrzymując swój rolniczy charakter.

Poręba ma układ łańcuchowy z elementami wielodrożnicy, ukształtowany jeszcze pod koniec XVIII w. – w centrum wsi usytuowany jest kościół; w pewnym oddaleniu od głównej drogi wiejskiej rozlokowano okazałe zagrody na planie czworoboku. Historycznie ukształtowany układ ruralistyczny jest dość dobrze zachowany, w ostatnich latach we wsi przybywa nowych jednorodzinnych budynków mieszkalnych.

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura –
załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacie o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

6 sierpnia 2023 r.

Adamina Modrzejewska

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	POREBA	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	BYSTRZYCA KŁODZKA	HISTORYCZNY UKŁAD RURALISTYCZNY WSI POREBA	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	KŁODZKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- zatrzymanie historycznie ukształtowanego układu ruralistycznego wsi
- przebudowa i niezgodne z doktryną konserwatorską prace remontowe historycznej zabytkowej zabudowy mieszkalnej i gospodarczej

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- rozbudowa wsi z poszanowaniem historycznego ukształtowanego układu ruralistycznego
- zachowanie dominanty jaką stanowi kościół pw. św. Sebastiana
- budowa nowych obiektów z zastosowaniem materiałów występujących w budownictwie lokalnym oraz z zachowaniem cech charakterystycznych dla Kotliny Kłodzkiej
- prace remontowe i modernizacyjne przy historycznej zabudowie mieszkalnej należy prowadzić z zachowaniem i poszanowaniem oryginalnej substancji zabytkowej
- zachowanie i konserwacja małej architektury sakralnej
- prace przy obiektach zabytkowych należy prowadzić w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi

ŹRÓDŁA I LITERATURA

Brygier W., Dudziak T., Chomiak I., Ziemia Kłodzka, Pruszków 2018.

Dehio-Handbuch der Kunstdenkmäler in Polen Schlesien, Berlin 2005.

Knie J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien*, 1845.

Rybka-Cegielska I., Boguszewicz M., Wiśniewska D., *Studium środowiska kulturowego gminy Bystrzyca Kłodzka woj. Wałbrzyskie tom II, część I*, Wrocław 1995.

Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 15: Kotlina Kłodzka i Rów Górnej Nisy, Wrocław 1994.

Kartografia

Messtischblatt Habelschwerdt 5765, ok. 1936 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

6 sierpnia 2023 r.

Adamina

Modrzejewska

